

marveč tudi v sistemu. Listi so poročali, da odstopijo vsi glavni uradniki pri deželni upravi, ter da se nadomesté z dalmatinskimi Hrvati.

Od starega namestništva sta zares odstopila dolgoletni namestnik David in podnamestnik dosluženi Pavić, a imeli bi odstopiti tudi mnogi, mnogi drugi... toda o obljubljeni spremembi osobja in sistema ni ne duha ne sluha. Na čelu cele Dalmacije stoji baron Handl — pristen Nemec. Na čelu sodstva je Gertscher — Nemec; na čelu financ Hočevnar — ponemčen Slovenec, na čelu šolstva Zavadlal, Slovenec, ki pa je nemški pionir (? Ur.); na čelu pošt in brzojavov Pattay — zopet Nemec. In tako sestavljajo vso oblast v Dalmaciji ljudje, katerih nijeden se ni rodil v Dalmaciji in katerih nijeden (?) ne čuti z narodom.

V deželnem zboru je namestnik nastopil s samimi obljubami za gospodarski preporod Dalmacije; ta „preporod“ se zares kaže, ali le v prilog tujcem, Nemcem. Baron Handel je odsvetoval Hrvatom, pečati se s politiko, dopušča pa, da delajo najživahnejšo politično propagando Nemci in Italijani na škodo hrvatskemu narodu.

In tako je baron Handel v Dalmaciji upeljal isto politiko, katero je v tej deželi od nekaj vodila Avstrija: *divide et impera*. Na jedni strani vse obljubiti, a na drugi ničesar izpolniti. Pred njegovimi očmi pobija zadrška fakinaža na javni cesti odlične Hrvate in pred njegovimi očmi razvija nemška politična propaganda najživahnejšo delavnost.

Najslabše pa je v jezikovnem pogledu. Nemščina se šopiri po uradih. Sodnijam se nalaga, da sestavljajo statistična izveštja v nemškem jeziku. Našel se je sodnik, ki je skupaj s svojimi pristavi odbil zahtevo po izveščanju v nemškem jeziku. Ali kaj se je zgodilo? Pristavi so dobili ukor, a sodniku se je zagrozilo z ostro kaznijo. V sodnijsko službo jemljejo najrajše ljudi, ki so zmožni nemškega jezika, osobito ako so rojeni Nemci itd. itd. itd.“

Pri takih odnošajih si nikdo ne more misliti drugzega, nego da hočejo slovanski jug na vrat na nos potujčiti, germanizovati, in da na tem delujejo celo činitelji, od katerih bi v državnem interesu smeli pričakovati nepristranosti; to je značilno nad vse.

„Najprej uredimo jezikovno vprašanje za Čehe, potem pridete na vrsto Jugoslovani“.

Ali niso take besede modrih državnikov skeleča ironija, — vrelo olje na naše pekoče narodne rane?

Oni, katerim je dana v roke oblast in moč, urediti čim prej češko jezikovno vprašanje, zavlačujejo njegovo rešitev; a mej tem se uprav pred njihovimi očmi izvršuje germanizacija južnih Slovanov na vseh koncih in krajih. Ali naj nas pri vsem tem ne naudaja slutnja, kakor da se to oviranje v rešitvi jezikovnega vprašanja tako severnih, kakor južnih Slovanov vrši v nekaki tajni zvezi onih elementov,

ki bi radi, da bi ta vprašanja dozorela v tak štadij, da bi njihova rešitev sploh postala nemogoča?

„Gorica“.

Politični pregled.

Notranji položaj. — Vladni krogi goje upanje, da se morda vendar-le posreči porazumljenje mej Čehi in Nemci. Nemški poslanci iz Češke — izvzemši Vsenemce — so formulirali svoje zahteve, oziroma povedali pogoje, pod katerimi so pripravljeni, privoliti v to, da se v čeških okrajih uvede češki notranji uradni jezik. Neko približanje mej Nemci in Čehi je očitno, saj so na pr. Nemci pri razpravi o posojilništvu celo zamolčali vso afero posojilnice sv. Vavtava. To govori dovolj jasno. Čehi so vzeli nemške zahteve v pretres. Ako privolijo Čehi v to, da se ustanove okrožja po narodnosti, potem je mogoče, da privolijo Nemci v uvedenje češkega notranjega uradnega jezika.

Državni zbor. — Poslanska zbornica razpravlja še vedno o samih nujnih predlogih, katerih je še 65 rešiti. predno pride zbornica na dnevni red. Sedaj je na razpravi predlog proti krošnjarstvu. V razpravo o tem predlogu je posegel tudi poslanec Plantan, ki se je krepko zavzel za krošnjarje iz kočevskega, črnoliskega in novomeškega okraja. Po dosedanjih dispeziacijah zboroval bode državni zbor do 19. decembra. Ves ta čas se potrati z nujnimi predlogi. Ako se do 19. decembra ne doseže mej Čehi in mej Nemci porazumljenje tako, da bi se mogel budgetni provizorij parlamentarno rešiti, potem si bo vlada vse kar potrebuje dovolila s slovečim § 14.

Avstrija in trgovinske pogodbe. — Poluradna „Wiener Allgemeine Zeitung“ je pričela te dni iz dobro poučenega vira neke zanimivosti glede trgovinskih pogodb mej Avstrijo, Nemčijo in Italijo. Ta list piše, da bi Nemčija takoj odpovedala Avstriji trgovinsko pogodbo, ako bi bil v nemškem parlamentu sprejet carinski tarif in bi tako bila Avstrija prisiljena, skleniti z Nemčijo novo trgovinsko pogodbo. Po postavi iz l. 1899. pa Avstrija ne sme skleniti z drugimi državami toliko časa novih pogodb, dokler nista Avstrija in Ogrska sklenili in sprejeli novega avtonomnega carinskega tarifa. Oni vir, iz katerega dobiva to poročilo „Wiener Allgemeine Zeitung“, pravi, da bo Nemčija tudi zaradi tega koj odpovedala dosedanje pogodbo, ker bi se nemški kancelar Bülow nikakor ne mogel ustavljati pritisku konservativcev in agrararcev. Zato je za Avstrijo neobhodno potrebno, da se čim prej dogovori z Ogrsko glede avtonomnega carinskega tarifa, ker bi sicer bila brez brambe proti novemu nemškemu carinskemu tarifu. Vinska klavzula v pogodbi z Italijo se tudi ne odstrani, dasi je to Szell v državnem zboru v Pešti obljubil.

Zakonski načrt gledé terminske kupčije z žitom. — Odsek gospodske zbornice, ki je bil voljen za posvetovanje o zakonu zastran odprave terminske kupčije, je imel v soboto sejo in je sklenil nasvetovati, naj ostane gospodska zbornica pri prvotnem svojem sklepu.

Nemčija. — V nemškem državnem zboru so začele postajati razmere slične onim v našem državnem zboru na Dunaju. — Obstrukcija bode uganjala, kakor se vidi, tudi v nemškem državnem zboru svoje burke. Nemška vlada je pridobila za se konservativce in agrarce s tem, da je vsprejela povišanje uvozne carine na ječmen in kmetijske stroje za graščake in veleposestnike. S pomočjo konservativcev, agrarcev in drugih vladnih strank pa hoče, četudi z nasiljem, udušiti obstrukcijo, s katero menijo socijalni demokratje, če ne popolnoma preprečiti, pa vsaj za mnogo časa zavleči vsprejem novih carinskih tarifov, ki bi bili po njih mnenju na veliko kvar delavcem in sploh onim, ki si morajo vsakdanji živež kupovati. Ti novi carinski tarifi, katere predlaga vlada, sestojé iz 938 točk. Ako bi torej državni zbor o vsaki teh točk hotel posebe

razpravljati, dana bi bila socijalnim demokratom prilika, da bi z dolgimi govori in z drugimi obstrukcijskimi sredstvi zavlekli konec debate na Bog vé koliko časa. Ker se pa nemški vladi mudi, da bi bili ti novi carinski tarifi vsprejeti prej ko prej, hotela je obstrukcijo udušiti z nasiljem. Proti vsem določilom pravilnikom dogovorila se je vlada z večino, da se glede novih carinskih tarifov opusti podrobna razprava, ter da se bo o vseh 938 točkah hkratu glasovalo. To se je imelo zgoditi v petek; ali socijalni demokratje so začeli v državnem zboru tako razsajati in razbijati ter okolo sebe mahati, da je moral predsednik sejo zaključiti.

Rusija. — Zadnjič so poročali listi, da prav za gotovo odstopi predsednik sv. sinode Pobjedonoscev, ker so proti njemu vsi liberalni in neodvisni elementje v Rusiji. Zdaj pa se ta vest preklicuje in Pobjedonoscev ostane. Ž njim je namreč večina vplivnih velikih knezov in drugih ruskih odličnjakov, ki so odločno nasprotni vsakemu preobratu. Ker je prestolonaslednik veliki knez Mihael jetičen, a car po zdravniških izjavah ne dobi potomca, pride v poštev le še veliki knez Vladimir, ki pa je že tako star, da skoraj gotovo ne preživi carja. Zato se zadnji čas mnogo razpravlja o prestolonasledništvu ter se določa Vladimirov sin, veliki knez Ciril za prestolonaslednika.

Macedonski ustanek. — O dogodkih v Macedoniji prihajajo čedalje resnejša poročila. V dež-li je vse v največji razburjenosti. Prebivalstvo beži v velikih masah čez mejo na bolgarska tla; danes je že nad pol milijona macedonskih ubežnikov v Bolgariji. Kdor se ne more udeležiti ustanka, beži, in to so ženske, starčki in otroci. Minoli teden je bilo burno bolgarsko sobranje, v katerem se je razpravljalo vprašanje „macedonske emigracije“. Minister dr. Danev je poudarjal pomen tega naseljevanja za Bolgarijo v kateri utegne vsled tega priti do gospodarske in politične krize. Med prebivalstvom vlada največje sočutje za nesrečne begune, katerim so Turki požgali vasi in poropali vse. Ljudje darujejo denar in obleko, da obvarujejo nesrečnike pred posledicami zime in lakote. A teh nesrečnikov pribeži vsak dan od 300—500 na Bolgarsko. Razmere, ki silijo to nesrečno ljudstvo v beg, so nepopisne.

Obrtnija.

Trgovsko-obrtna zadruga v Gorici.

O tem velevažnem zavodu poroča „Soča“ naslednje: Čitateljem našim je gotovo v živem spominu, kakošne nade so spremljale „Trgovsko-obrtno zadrugo“ od rojstva dalje do današnjih dni. In s ponosom smemo kazati na ta mogočni denarni zavod vsi Slovenci ter govoriti: V takem delu je bodočnost slovenskega naroda v Gorici in na Goriškem sploh.

Ob sklepu leta 1901. smo objavili števila o poslovanju in napredku tega znamenitega zavoda, in ta števila so bila tako vesel pojav o rastoči gospodarski moči naši, da smo videli v njih najkrasnejše izpolnjevanje vseh onih nad, katere smo stavili v ta denarni zavod od prvega početka. Marsikateri rodoljub se je čudom poprašal: Odkod poleg tolikih denarnih zavodov tudi v tem tako znamenito poslovanje? Odkod toliko denarja? Kam ga zadruga oddaja tako plodonosno?

Letos je „Trgovsko-obrtna zadruga“ zopet čudovito lepo napredovala. V 10 mesecih je že dosegla in tudi preseгла lansko poslovanje v vseh poglavitnih postavkah. November in december pa sta najboljša meseca, in do konca leta vse delovanje torej mnogo preseže l. 1901. Kratka prisposoba števil za letošnjih prvih 10 mesecev z onimi celega lanskega leta nam najbolje pokaže veliki napredek in razvoj tega denarnega zavoda.

D o h o d k i:	V l. 1901.	V prvih 10 mesecih l. 1902.
Vpisnina	3 004 68	3 429 55
Deležne vloge	165 335 30	157 454 10
Obresti	61.968 98	69.204 47
Vloge	432 643 30	520.728 63
Vrnjena posojila	220 847 13	228 256 60

Denarno stanje pa je bilo tako:

	31. dec. 1901.	31. okt. 1902.
Deležne vloge	494 083 92	627.566 02
Posojila	1.047.029 70	1.361.785 33
Vloge	359.413 15	568.105 78
Promet	2 524 473 79	2.945 679 74

Dostaviti je še, da zavod posluje tudi z eskomptom in lombardom ter je v živahni zvezi z večjimi denarnimi zavodi in bankami. — Eskompta je bilo lani 361.576 18, letos že 348 634 56. — Lombarda lani 25.923 05, letos že 32.660 34. — Posebno to poslovanje je velike važnosti za razvoj naše trgovine in obrti. Slovensko ime in kredit gresta s tem daleč po svetu, kjer smo bili doslej še malo ali nič znani.

Ta števila pač najbolje pričajo o rastoči moči zavoda na vse strani in kažejo: koliko zaupanja uživa zavod in kako znamenito zna porabiti zaupanje in podana mu sredstva v blagor, čast in ponos naroda.

Slovenci smo še daleč od moderne trgovine in obrti, ne poznamo še dovolj ali prav malo onih potij, katere dela pri drugih narodih blago in posebno denar. O izkoriščanju denarnih sredstev ali tudi le kreditov nimamo niti pojma, v primeri z onimi sosedi, ki nas gospodarski podjarmujejo, ali vsaj mogočno ovirajo v našem gospodarskem in s tem tudi narodnem napredku. Le polagoma se nam odpirajo oči in posegamo po pripomočkih modernega obrtovanja. Vsi zapored se moramo šele učiti, učiti in učiti, in ko smo se naučili nekaj, kar drugi že davno znajo, posežemo